

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: **УПРАВЛІННЯ ПАСИВАМИ БАНКУ
В УМОВАХ ВОЛАТИЛЬНОСТІ ФІНАНСОВОГО РИНКУ**
(на матеріалах АТ «КБ «ГЛОБУС»)

**MANAGEMENT OF BANK LIABILITY IN THE CONDITIONS
OF THE FINANCIAL MARKET VOLATILITY**
(on the materials of JSC «CB «GLOBUS»)

Виконала: здобувач другого (магістерського) рівня
вищої освіти групи 6Ф
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит»

Сільніченко Т.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник: Посаднева О. М.

(прізвище та ініціали)

Хмельницький - 2025 року

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітньо-професійна програма «Фінанси і кредит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, д.е.н., професор

_____ Лариса СІДЕЛЬНИКОВА

«16» 09 2025 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

_____ Сільніченко Таїсії Володимирівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Управління пасивами банку в умовах волатильності фінансового ринку (на матеріалах АТ «КБ «ГЛОБУС»)

керівник роботи Посаднєва Оксана Михайлівна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом закладу вищої освіти від «16» вересня 2025 року № 429-с

2. Строк подання роботи здобувачем 22 грудня 2025 року

3. Вихідні дані до роботи Законодавчі та нормативні документи, підручники, навчальні посібники, монографії, періодичні видання, звітність АТ «КБ «ГЛОБУС».

4. Зміст кваліфікаційної роботи магістра (перелік питань, які потрібно розробити) Концептуальні засади управління пасивами банку в умовах волатильності фінансового ринку. Аналітична оцінка управління пасивами банку в умовах ринкової нестабільності. Шляхи удосконалення системи управління банківськими пасивами.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Робота містить 22 рисунки та 18 таблиць

ЗМІСТ

	ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.	КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПАСИВАМИ БАНКУ В УМОВАХ ВОЛАТИЛЬНОСТІ ФІНАНСОВОГО РИНКУ.....	8
1.1.	Сутність і класифікація пасивів банку як об'єкта фінансового управління.....	8
1.2.	Теоретичні підходи до управління пасивами в системі банківського менеджменту.....	16
1.3.	Волатильність фінансового ринку як фактор впливу на політику управління пасивами банку.....	25
РОЗДІЛ 2.	АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ПАСИВАМИ БАНКУ В УМОВАХ РИНКОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....	34
2.1.	Оцінка тенденцій формування пасивів банківської системи України.....	34
2.2.	Дослідження стану та ефективності формування власного капіталу АТ «КБ «ГЛОБУС».....	45
2.3.	Аналіз динаміки та структури залучених коштів банку.....	55
РОЗДІЛ 3.	ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ ПАСИВАМИ.....	65
3.1.	Оцінка фінансової стійкості банківської системи за показниками пруденційного регулювання.....	65
3.2.	Стрес-тестування як механізм забезпеченні стійкості ресурсної бази банків.....	74
3.3.	Удосконалення системи управління ризиками в процесі управління банківськими пасивами.....	84
	ВИСНОВКИ.....	94
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	

АНОТАЦІЯ

Сільніченко Т. В. Управління пасивами банку в умовах волатильності фінансового ринку. – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота магістра за спеціальністю 072 – фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. – Херсонський національний технічний університет, Хмельницький, 2025.

Кваліфікаційну роботу магістра присвячено розвитку теоретико-методологічних засад та розробленню рекомендацій щодо управління пасивами банку в умовах підвищеної волатильності фінансового ринку. У роботі систематизовано чинники ринкової нестабільності, оцінено їхній вплив на формування ресурсної бази банку, освітлено підходи до підвищення ефективності управління зобов'язаннями банківської установи. Запропоновано рекомендації щодо посилення системи ризик-менеджменту.

Ключові слова: пасиви банку, ресурсна база, волатильність фінансового ринку, управління пасивами, ризик-менеджмент, фінансова стійкість банку.

ABSTRACT

Silnichenko T. V. Management of bank liability in the conditions of the financial market volatility. – Manuscript.

Master's Thesis in specialty 072 – Finance, Banking, Insurance, and the Stock Market. – Kherson National Technical University, Khmelnytskyi, 2025.

This Master's thesis examines the development of theoretical and methodological foundations and formulates recommendations for managing bank liabilities in the context of increased financial market volatility. The thesis systematises the factors of market instability, assesses their impact on the formation of the bank's resource base, and highlights approaches to improving the effectiveness of managing a banking institution's obligations. Recommendations are made for strengthening the risk management system.

Key words: bank liabilities, resource base, financial market volatility, liability management, risk management, financial stability of the bank.

ВСТУП

Актуальність теми. Здійснення досліджень управління пасивами банку в умовах волатильності фінансового ринку є необхідними з огляду на зростаючу складність та динамічність сучасного фінансово-економічного середовища. Волатильність процентних ставок, коливання валютних курсів, підвищення інфляційного тиску, зміна поведінки вкладників і посилення регуляторних вимог формують нові виклики для банківської системи України. За таких умов саме ефективне управління пасивами стає ключовою передумовою забезпечення ліквідності, фінансової стійкості та конкурентоспроможності банківських установ.

Пасиви банку є базовим елементом його фінансової архітектури, визначаючи можливості банку щодо здійснення активних операцій, рівень ризиків і здатність забезпечувати безперервність діяльності. Їх структура, стабільність та вартість безпосередньо залежать від волатильності фінансового ринку, яка в умовах воєнної та поствоєнної трансформації економіки України має тенденцію до зростання. Зміщення депозитних переваг населення, зростання частки короткострокових ресурсів, посилення валютних ризиків та підвищення вартості фондування потребують перегляду існуючих підходів до формування ресурсної бази банків.

Теоретичне та практичне значення. Дослідження проблематики управління пасивами банку в умовах волатильності фінансового ринку має важливе теоретичне та практичне значення, оскільки дозволяє поглибити розуміння механізмів формування ресурсної бази банківських установ, особливостей її трансформації під впливом макроекономічних та ринкових факторів, а також сприяє розробці ефективних інструментів забезпечення фінансової стійкості банків.

Теоретичні засади формування пасивів банку, управління ресурсною базою та забезпечення фінансової стійкості банківських установ ґрунтовно

висвітлено у працях таких відомих українських учених, як О. Дзюблук, М. Савлук, А. Мороз, В. Міщенко, С. Науменкова, Р. Коцовська, О. Зарубінський, В. Лагутін, Т. Клебанова, В. Стельмах, В. Геєць, І. Лютий, О. Барановський, О. Колодізев та ін. Їхні наукові дослідження сформували концептуальні підходи до розуміння природи банківських ресурсів, механізмів управління пасивами, регулювання банківської діяльності та впливу макроекономічних факторів на стабільність банківського сектора.

Значний внесок у вивчення управління пасивами банку, банківських ризиків, ліквідності та механізмів ризик-менеджменту зробили вітчизняні дослідники, праці яких подані у Списку використаних джерел, зокрема Л. Борисова, М. Волкова, О. Грабчук, Т. Фатєєва, Ж. Довгань, С. Прасолова, О. Вовченко, Л. Петик, Б. Кравченко та інші. У їхніх дослідженнях розкрито ключові підходи до формування ресурсної бази банків, управління процентними, валютними та ліквідними ризиками, а також окреслено методологічні засади підвищення стійкості банківських установ в умовах підвищеної ринкової волатильності. Узагальнення цих підходів дає можливість поглибити розуміння ролі пасивів у забезпеченні стабільності банку та визначає важливість інтеграції управління пасивами в систему комплексного банківського менеджменту.

Попри ґрунтовність напрацювань вітчизняних і зарубіжних учених, низка теоретичних і практичних аспектів управління банківськими пасивами за високої волатильності фінансового ринку потребує подальшого опрацювання. Зокрема, актуальними залишаються питання впливу воєнних та економічних шоків на структуру пасивів банків, пошук нових методів підтримання ліквідності в періоди нестабільності, а також удосконалення стратегічного й тактичного інструментарію управління ресурсною базою на тлі глобальної цифровізації.

Мета і задачі дослідження. Метою роботи є систематизація та поглиблення теоретичних засад і методичних підходів до управління пасивами банку в періоди підвищеної ринкової волатильності, а також розроблення на цій основі практичних рекомендацій щодо оптимізації структури ресурсної бази та підвищення фінансової стійкості банківських установ.

Досягнення визначеної мети передбачало вирішення таких завдань:

- розкрити сутність та описати класифікацію пасивів банку як об'єкта фінансового управління, поглибивши теоретичні підходи до визначення їх економічної природи, ролі та значення у формуванні ресурсної бази банківських установ;

- дослідити еволюцію теоретичних поглядів щодо управління пасивами в системі банківського менеджменту, узагальнити ключові концепції й наукові підходи до оптимізації структури зобов'язань банку та визначити їх вплив на сучасні практики управління;

- ідентифікувати чинники волатильності фінансового ринку та проаналізувати їх вплив на політику управління пасивами банку, визначивши характер прояву макроекономічних, ринкових та поведінкових факторів, що формують ризики у сфері пасивних операцій;

- виявити тенденції формування пасивів банківської системи України, систематизувавши закономірності зміни структури ресурсної бази, оцінити ключові драйвери її трансформації та визначити їх наслідки для стійкості банківської діяльності;

- оцінити стан та ефективність формування власного капіталу досліджуваного банку, визначити його роль у забезпеченні фінансової стабільності та здатності банківської установи протистояти ризикам у динамічному ринковому середовищі;

- здійснити аналіз динаміки та структури залучених коштів банку, охарактеризувати зміну обсягів та джерел формування пасивів, а також оцінити їх вплив на ліквідність, прибутковість і загальний фінансовий стан банку;

- провести оцінку фінансової стійкості банківської системи за показниками пруденційного регулювання, визначити рівень відповідності вітчизняних банків регуляторним вимогам;

- розглянути стрес-тестування як механізм забезпечення стійкості ресурсної бази банків, дослідити його роль у виявленні потенційних загроз, оцінюванні ризиків та формуванні рекомендацій щодо підвищення ефективності

управління пасивами;

– обґрунтувати шляхи удосконалення системи управління ризиками в процесі управління банківськими пасивами, сформулювати пропозиції щодо вдосконалення інструментарію мінімізації ризиків.

Об’єкт дослідження – управління пасивами банку в процесі формування та оптимізації його ресурсної бази.

Предмет дослідження – теоретико-методологічні засади, інструментарій та прикладні механізми управління пасивами банку, що визначають формування, структуру, вартість і стійкість ресурсної бази фінансової установи в умовах підвищеної ринкової волатильності.

Методи дослідження. Методологічною основою кваліфікаційної роботи магістра є системний підхід до вивчення управління пасивами банку та формування його ресурсної бази в умовах ринкової волатильності. Для досягнення поставленої мети застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів. Методи абстрагування, аналізу, синтезу, індукції, дедукції та узагальнення використано для розкриття теоретичних засад управління пасивами та систематизації підходів до їх класифікації. Методи групування та логічного аналізу дали змогу визначити ключові чинники формування структури пасивів і вплив ринкових коливань на управління ресурсною базою. Історичний метод використано для простеження еволюції поглядів на управління пасивами. Статистичний, факторний і графічний аналіз застосовано для оцінювання тенденцій формування пасивів банківської системи та структури зобов’язань досліджуваного банку. Метод сценарного аналізу та стрес-тестування використано для оцінювання стійкості ресурсної бази й впливу ринкових шоків.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в поглибленні наукового розуміння механізмів впливу ринкових шоків на структуру та динаміку зобов’язань банківських установ.

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи магістра. Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний текст кваліфікаційної роботи

магістра викладено на 99 сторінках комп'ютерного набору, містить 18 таблиць, 22 рисунків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи магістра становить 105 сторінок. Список використаних джерел налічує 55 найменувань і розміщений на 6 сторінках.

Характеристика суб'єкту дослідження (бази практики). Дослідження проведено на основі даних АТ «КБ «ГЛОБУС» та банківської статистики.

Акціонерне товариство «Комерційний банк «ГЛОБУС» – це універсальна банківська установа, що функціонує на ринку банківських послуг України з 2007 року. Банк характеризується активним розвитком у сфері іпотечного кредитування, надає комплекс послуг для фізичних та юридичних осіб, включаючи онлайн-банкінг, депозитні, кредитні та розрахунково-касові операції. АТ «КБ «ГЛОБУС» має розгалужену регіональну мережу та демонструє позитивну динаміку ключових фінансових показників, що робить його доцільним і репрезентативним об'єктом для аналізу ефективності банківської діяльності в сучасних економічних умовах.

Огляд джерел, що використані в роботі. Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові та законодавчі акти, монографії та інші наукові публікації провідних вітчизняних і зарубіжних учених і фахівців-практиків, аналітична інформація науково-дослідних установ, статистичні матеріали та звітні дані Національного банку України, Міністерства фінансів України, Міжнародного валютного фонду і Світового банку, матеріали інформаційно-аналітичних бюлетенів.

Апробація результатів дослідження. Основні результати кваліфікаційної роботи магістра обговорено на 2 науково-практичних конференціях, зокрема: IV Міжнародній науково-практичній конференції «Фінансові інструменти сталого розвитку держави в умовах системної економічної трансформації» (м. Хмельницький – м. Херсон, 2025 р.) та IV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Формування новітньої парадигми управління публічними та приватними фінансами в Україні» (Хмельницький – м. Херсон, 2025 р.).